

pouk in to je glavni vzrok, da imajo mlajši učitelji žal tako malo veselja za sadjarški in kmetijski pouk. Tako žalostne so v tem oziru razmere, da se v minulih počitnicah ni priglasilo niti toliko učiteljev, da bi se mogel prirediti za ne kmetijsko nadaljevalni tečaj na Grmu. — Žalostno to da resnično!

Kam jadramo! Ali sme iti tako naprej? Ne in ne! V kratkem bodo naši vrtovi propadli. Kaj torej storiti? Kaj nam koristijo razni sadjarški in vrtnarski nadzorniki, če ne bodo imeli kaj in koga nadzirati? Ključemo nim in merodajnim oblastem: **S kmetijskimi strokovnjaki naprej na učiteljska,** kjer naj vzgajajo kmetijsko naobrazeno učiteljstvo. Šele potem se naj jih pošilja po deželi ustanavljati in nadzirati šolske vrtove. Le strokovno naobrazen specialist more strokovno naobraziti druge. Če se priznava da je za pouk zdravstva potreben zdravnik, potem se mora tudi priznati, da je za kmetijski pouk na mestu edino izprašen agronomstrokovnjak. — Nihče ne more vse znati, vsako polovičarstvo na vzgojnem zavodu je pa skrajno škodljivo.

Naš klic in naša zahteva je in bo: **Dodelite takoj početkom II. semestra učiteljskem kmetijski in vrtnarske strokovnjake,** ki bodo znali vcepiti učiteljskim veselje do kmetijskega pouka. Samo tako dobimo kmalu kmetijsko naobrazene učitelje ki bodo res prava in na trdna opora našemu kmetu.

Našim književnikom!

Malokatera doba je bila umetnosti tako nenaklonjena kakor je sedanja povojna brutalna doba, ki s svojim materializmom pritiska k tlem vsak pokret in vsako ustanovo, ki bo slonela na principih altruizma in medsebojne pomoči. Naši umetniki, med njimi zlasti književniki, so vsled razmer na našem književnem trgu v obupnem položaju najbolj brezobzirno izkoriščani. Izkoriščani so duševno, ker morajo pisati tako, kakor veleajo drugi in ne, kakor jim veleja duša, izkoriščani so materialno, kajti njihovi nizerni honorarji so v kričečem protislovju z dobički založnikov.

Književniki lahko apelirajo na altruizem — s tem pa današnjih razmer ne bodo izboljšali. Izhod jim ostane edino le v samopomoči. Ta pa je izvedljiva le v velikem udruženju, kakršno hoče oživiti v korist književnikom sedaj v Beogradu osnovana zadruga »Polet«. Vsi, ki potrebujejo založnika, naj postanejo s pomočjo zadruga »Polet« samji svoji založniki, gospodarji svojega dela tako v duševnem, kakor v materialnem pogledu.

Vsak zadrugu »Polet« plača vsaj en zadrugni delež (Din 200); z izpolnitvijo te dolžnosti pa ima pravico zahtevati od zadruga, da mu razproda knjigo, ki jo je izdal v lastni nakladi, oziroma uživa ugodnosti, da dobi potrebno posojilo za izdajo svojega dela, ki bi jo eventualno zadruga sama ter po pokritju posojila izplača ves nadaljni izkupiček avtorju.

Evidentno je, da bo mogoče v manjšem obsegu ta načrt izpeljati že tedaj, ako stopi v zadrugo, vsaj tisoč zadrugnikov. Ker so pozvani v zadrugo pisatelji, pesniki, znanstveniki itd. iz vse Jugoslavije, je zadruga »Polet« že danes gotova stvar. Vsi, ki vam je kaj na tem, da se enkrat za vselej osvobodite izkoriščanja, ki hočete sadove svojega truda tudi uživati, ali ki se za zadevo sploh zanimate, se javite zadrugi »Polet«, **Beograd, Poenkareva ul. 31,** od koder dobite podrobnejše podatke in navodila.

Obrambni vestnik.

— ob Izvod Krma. Nehvaležno delo je umivati zamorca da bi bil bel; še ne hvalježeši posel je učiti Domoljuba, da bi bil resnicoljuben. V božični številki se jezi, zakaj se niso udeležili šol, otroci črne maše za pok, župnikom Gabrškom. Dopisnik zmerja na vse vetrove in kliče na pomoč okr. šol, svet ter celo nadzornika kapeta. Kie je neki pozabil se uč. šolskega inštruktorja v St. Vidu? Bp. bi bilo, da bi poprej pomislil: 1. **Kdo in kdaj** je obvestil šol, voditelja v Tomišlju, da se sploh vrši rekvem za Gabrškom? To bi zahteval od vsakega povprečnega človeka že navadni takt. — 2. **S kom in kje** se je šol voditelj pogajal in pogodil, naj se vrši rekvem ob 8. uri in ne ob 7? — To je popolnoma iz trte izvito da more potem dopisnik zavijati z loparjem po »zagrizenem liberalnem in sokolskem somišljeniku« Troštu. — 3. Če misli dopisnik, da nima šol, mladina v Tomišlju drugega opravila nego čakati Boga na milo, kdaj pride štiški dekan maševat za mrtve v cerkev, se zelo, zelo moti. Spominu pok. župnika bi bil veliko več koristil, ko bi bil naznanil šol, vodstvu v Tomišlju, kdaj se vrši zadušnica. Potem šele, ko bi njegovi želji ne bilo ustrezno, bi imel vzrok, da spusti svojo jezo na šol, voditelja. No, vsakdo ima svoje nazore glede takta kakor tudi napadov v časopisih. Zato lahko rečemo: Kakršen list, taki dopisniki in obratno. Z liberalstvom in sokolskim somišljenjem udrihati po nasprotniku je danes zelo obrabljeno orožje. V času, ko se v Ljubljani brati klerikalec s komunistom, ko voli škof z boljševikom, socialistom itd., bo treba poiskati še kaj bolj originalnega. Domoljubove čenče in laži ne morejo škodovati poštemu človeku, ki je nasprotnik klerikalne vsemogočnosti. Dolžnost sorodnikov pokojnikovih ali njegovih prijateljev je, da obveste recimo razne korporacije, kdaj se vrši pogreb, sicer se jim, pozneje ni treba čuditi ako je mala udeležba. Ali naj čakajo pogreba cele ure, celo dopoldne. Nikdo ni rad samo za štafažo. 18. dec. 1922. se je vršila pa v Tomišlju osmina pogreba pok. župnika. Takih osminskih črnih maš se navadno udeležijo samo najbližji sorodniki, ne na šol, mladina in drugi. Cerkev je bila ta dan domalega prazna. Ako je bila to pogrebna maša, zakaj se je niso udeležili v večjem številu župljani? Ljudje imajo v adventu lep čas tudi pod Krimom. Ne jezite se na Trošta in njegovo liberalstvo! Dopisnik Domoljuba, to je pa drugačna povest.

Iz Jugoslavije.

— **Izmena režima — izmena uradništva.** Posebno nezdave razmere in nestalnost pri reševanju posameznih vprašanj prinaša sistem, da se izmena režima izmenja tudi višje uradništvo. Ne strokovnost, temveč partizanstvo odloča pri nameščanju uradništva. Novi minister prosvete si je dal predložiti listo vsega uradništva v ministrstvu. Sedaj pa čitamo v Nar. Prosv., da je odredil sledeče izpremembe: Poročilo se glasi: »Po obaveštenjima koja smo dobili u Ministarstvu Prosvete biće postavljani i to: za načelnika opšteg odeljenja g. dr. Svetolik Stevanović direktor Prve beogradske gimnazije; za načelnika srednje nastave g. Ljuba Jovanović prof. četvrtbe beogradske gimnazije; za načelnika osnov. nastave, g. Jova D Jovanović, školski nadzornik za grad Beograd. Dosadnji načelnik opšteg odeljenja Ministarstva Prosvete g.

Lazar Knežević odlazi za direktora Prve beogradske gimnazije, a g. Vlada Radojević dosadnji načelnik osnov. nastave biće postavljen za direktora gimnazije.

— **Neznosne razmere.** »Nar. Prosv.« poroča o naravnost škandaloznih razmerah, ki vladajo na jugu naše države. Iz članka posnemamo: »Iz raznih strani države prejemamo brzojave, da učiteljstvo celih okrajev po več mesecev ne prejema plače! — Mi oddajemo te pritožbe na pristojna mesta. — Izgleda, da vse to niti najmanj ne zgane one gospode v toplih pisarnah, ki ravno v teh dneh predlagajo sami sebe za odlikovanja, dobijo pohvale in odlikovanja poleg drugih beneficij in honorarjev, ki so jih izposlovali. — Na naše mnogobrojne proteste nam oni odgovarjajo z nekim otvarjanjem trimesečnih kreditov. Medtem minevajo meseci in to stanje se stalno prolongira naprej in ga ni konca. — Izgleda, da ta gospoda ali neče ali ne more izvršiti svojih službenih dolžnosti in neče posnemati onih, ki daleč v vaseh brez potov gladni vrše svojo službeno in s tem državno dolžnost, ki hodijo sedaj, v zimski dobi le v letni obleki, brez zaštite proti mrazu po 30 do 40 km do osrednjega mesta po plačo, a je zopet in zopet ne dobe. Vračajo se zopet že petič, celo šestič, niti s pet para v žepu k svoji gladni družini in so primorani prositi kaše na upanje, da prehranijo svojo družino in sebe. To se ponavlja mesec za mesecem, a gospoda, ki se jih to tiče, mirno vztrajajo brezdelno na svojih mestih in izdelujejo predloge za svoja odlikovanja, potovanja na državne stroške v inozemstvu in tem slično! — Dodati moramo, da ogorčenje učiteljstva ne tiče uradništva v ministrstvu prosvete, ki točno vrši svojo dolžnost in ga tudi ne delamo odgovornega za to. — Naj bo konec teh škandaloznih razmer, ki jih slika »N. P.« v svoji 96 števi. Te razmere so višek, ki zahteva brezobzirnega boja in čiščenja!

— **Tudi: nedostaki pri izplačevanju plače.** Pišejo nam: Kot stalni učit. brez stalnega učnega mesta sem bil na prošnjo s 1. okt. 1922 premeščen. Nastop službe je bil javljen takoj. Prej sem prejemal plačo redno vnaprej. Tukaj sem pa moral čakati do 11. nov. Že 1. sem upal, da dobim plači skupaj, a nič. Novembarsko sem sprejel 1. decembra. Trikrat sem se pritožil, kie zastaja izplačilo — dobil sem po dolgem času še le obvestilo, da bom v nadalje prejemal plačo za nazaj, do zrelostnega izpita. Obrnil sem se na tovariše ki so z menoj maturirali, naj mi poročajo, kako prejemajo plačo oni. Nobenega še ni doletela ista usoda. — Že itak prikrašeni pri borem zaslužku vsled selitve, mi prvič pošljejo plačo za mesec pozneje oziroma 1 m. in 11 dni. Ali ne opravlam isto službo, kot vsi moji tovariši v isti kraljevini in če že moram prej zaslužiti, zakaj se mi zasluženo ne pošlje točno. Kako pa udriha šolska oblast po učitelju, ki je za las popustil točnost. Ali se zopet vrača čas tlake in časi da bo moral učitelj orglati, ministrirati in igrati cerkovnika da si še vsaj nekaj časa ohrani življenje v že itak polmrtvem telesu.

— **Svetozar Pribičević kao Ministar Prosvete.** Sa stolice ministra prosvete je g. Svetozar Pribičević, koji je u novoj državi našoj znatan period vremena zauzimao taj položaj. — U ovom trenutku bilo bi pravo poltronstvo prečutno preći preko ovoga čina i ne osvrnuti se na njegov pravac prosvetne politike. — Mi na ovom mestu ne mislimo ni hvaliti ni kudit njegov režim, i još manje govoriti o političko radu g. Pribičevića. O tome

radu raspravljaje se u političkim listovima i govoriče se na mestu gde se tretiraju politička pitanja. Ovde pak, bez obzira na njegov politički rad, mi mislimo osvrnuti se na njegov pravac prosvetne politike u pogledu osnovne nastave i učitelja. — Mi učitelji, bez obzira na političku borbu, umeli smo uvek poštovati prave prijatelje učiteljske i uzvisujući se nad sitnim partiskim strastima odati priznanje svima, koji su umeli shvatiti prave interese prosvete i učiteljstva i za njih se založiti. — Držeći se toga, i u ovome trenutku, slobodni od svih ličnih i partijskih raspoloženja, mi ispunjavamo samo dužnost javnog učiteljskog glasila kad pokušavamo da na ovome mestu damo kratku karakteristiku njegovih shvatanja i tendencija u pogledu osnovne nastave i učiteljstva. — Glavna zasluga njegova, koja nadkriljuje sve nedostatke njegovog režima, sastoji se u tome, što je kao malo ko u novome dobu shvatio važnost učitelja i narodne škole u životu našeg naroda, i što je kao državnik napredak prosvete i boljitak učiteljstva u punoj meri indentifikovao sa najvišim interesima države. — Režim njegov, kao što to obično biva, imaju ljudi koji su ga zloupotrebljavali i mi smo protiv toga u svoje vreme otvoreno dizali svoj glas; ali njegove lične namere u pogledu učitelja bile su uvek na korist i škole i dobro učitelja. U nekoliko mahova on je, kad su bili u pitanju naši materijalni interesi, pravio pitanje od svog daljeg opstanka u kabinetu. — Dobra stvar po učitelje bila je i u tome što je, zahvaljući svome uticaju u Vladi, bio u mogućnosti da svoje zahteve u pogledu učitelja privede u delo. To je se pokazalo prilikom pitanja učiteljskih dnevnica, unošenjem zakona o nar. školama u program koalicionne vlade itd. — Pored svega toga on je težio da osnovnu školu preda potpuno u ruke učitelja, da stvori učitelju mogućnost za napredovanje u karijeri i da osnovnu školu emancipuje od uticaja srednjoškolskih profesora. U svima sukobima povodom ovoga on je bio na našoj strani ističući princip da u pitanju osnovne nastave treba uvek čuti glas učitelja i da za učitelje ne treba raditi ništa bez učitelja. Njegovom ličnom inicijativom u projekat novog zakona o narodnim školama unesene su mnoge korisne odredbe, u pogledu izdržavanja škola, škol. nadzora itd. koje su bile davnašnja želja učitelja. — Pored g. Ljubomira Davidovića starog i osvedočenog prijatelja učiteljskog mi učitelji možemo s punim uverenjem i jednim osećanjem dužnosti zabeležiti i ime g. **Svetozara Pribičevića** u red pravih učiteljskih prijatelja. — »N. P.«

— **Novi min. prosvete Miša Trifunović.** U izbornom kabinetu g. Pašića, položaj ministra prosvete zauzeo je G. Miša Trifunović narodni poslanik i predsednik Zakonodavnog Odbora dosadanje Skupštine. G. Trifunović je poznat većini naših učitelja iz svoga ranijeg ministarovanja, no radi mnogobrojnih naših čitalaca iz novih krajeva, mi ćemo u ovoj prilici progovoriti ukratko o njegovom ranijem radu. G. Miša Trifunović je iz ranije bio poznat kao mladi politički prijatelj starog prote Durica, poznatog vode užičkih radikala, jednog od glavnih osnivača stare Radikalne Stranke u predratnoj Srbiji i poznatog narodnog borca iz teških vremena reakcije i ličnog režima poslednjih Obrenovića. Postruci profesor, g. Trifunović bavio je se problemom osnovne nastave i narodnog prosvetčivanja i u krugu svojih političkih prijatelja važio je kao poznavalac tih stvari. Kao takav on je na zemaljskom

tev individualne identitete, tem krajši je k tel določitvi potreben čas, tem manji pa tudi nastopi ta občutek poznanja. Imenujemo ta občutek neposredno spoznanje. Če na obstojajo med obema členoma (slika v zavesti in predmetom) bistveni razločki, tedaj rabimo za spoznanje šele nekaj — večalimani, kakoršen je pač razioček — časa. To spoznanje imenujemo posredno.

Iz navedenega sledi, da je določilna za večjo ali manjšo hitrost tega procesa poznavanja pogostost ponavljanja in pa — kvaliteta v spominu skritih predstav. Uporaba za naš slučaj. Otrok je sprejel sliko glasu. Črko; ko io vidi drugič, io spozna. Čim pogostejše na bo on videl to črko in čim enotnejši bo utis o njej, čim manj si bo ta črka v vseh raznih slučajih različna (tu prihajajo kot bistvene sestavine utisa že najneznatnejše variante lege posameznih črt, velikost in razmerje potez itd. v poštev!) — tem hitreje bo otrok preokračil pot od posrednega, težavnejšega, dolgotrajnejšega, do neposrednega, mehničnega, brezprimerno lažjega in krajšega spoznanja. Ni torej vse eno, vidi

li otrok črko oz. io piše sam enkrat večjo, enkrat manjšo; mora io, dokler ni preokračil gotove črte v svojem duševnem razvoju, vedno primerjati, videti (sorazmerno z drugimi) vedno enako, če hočemo, da bo utis ki naj ga reproducira, enoten, črka, ki io bo pisal, vedno enaka, pravilna — lepa.

Tu začenja stara pesem, 5. formalna stopnja — vaja. Ni ga učitelja, ki bi ne priznal odločnoče važnosti vaje. Repetitivno est mater studiorum, so vedeli že pred dvajsetpetimi stoletji in ravno v tem pogledu se v šoli največ greši. Zakaj pa bi zametovali vajo prostovoljno in namenoma, res ne morem razumeti. Če moramo in tudi popravljamo jezikovne napake v otrokovem govorjenju in ga navažamo na enotno, edino pravilno obliko, zakaj ne bi popravljali oblikovnih nanak? Zakaj ga ne bi navažali tudi tu na strogo samo eno edino obliko? Sai ta ostane celo zapisana črno na belem in pisava je fotografija človeka, dočim beseda — ni konj? Sai bi človek, ko doraste prišel polagoma sam na pravo jezikovno obliko: čemu izgubljamo čas z metodiko spisja, pravopisja,

slovnice? Kaj ni izgubljen čas? Otrok bo govoril, ko doraste, ravno tako, kot govori njegov oče in mati! Vidite, nihče ne dvomi o potrebi imenovanih panog jezikovnega pouka: in vendar bo imel šoli odrasel človek za nadaljno izobrazbo na razpolago knjig, kolikor jih bo hotel. Zakaj pa bi hoteli preskočiti vajo, pridobiti časa na rovaš temeljitosti pri lepopisju, v predmetu, kjer se z izstopom iz šole vsa vaša z vso sigurnostjo neha!?

Kako pa naj vadimo enotni utis, o katerem sem izvajal, da je predpogoji, na nečrtanih zvezkih? Ravno črte so, ki kažejo učencu, ne da bi se cepila pri tem njegova na tehnično reprodukcijo črke obrnjena deloma energija, tisto enotno velikostno sorazmerje med posameznimi črkami in njih deli, ki je ravno oni činitelj, ki ustvarja enoten utis — ličnost. Jaz pomagam — seveda individualno, po potrebi, svojim učencem celo s še eno lineaturo, ki stoji z ono vodoravno v kotu približno 50° in so mi učenci za trud zahvalni stem, da se že v par tednih, kvečjemu mesecih za vselej odvadijo vseh premalo ali preveč ležečih, ter, kar je še

več vredno, vseh zlomljenih glavnih potez, ki najbolj motijo ličnost pisave.

Že sem stem zašel v odstavek, ki sem mi namenil mesta pravzaprav šele zdaj. S čim naj mi pospešujem opisane psihične vrste, kako utemeljimo svojo metodo na psihološki zakon o zvezji in obnavljanju predstav. Jaz sem mnenja:

Otrok riše izrazujoč svoje predstave. To je spretnost. Tudi glasovi, ki jih prve mesece elementarnega razreda poznamenuje, so samo nekako personificirane, torej tudi njegove predstave, akoprav smo jih že usmerili v čisto določen pravec. Gre se nam na tej stopnji tudi v prvi vrsti, da navadimo otroka pravilnega držanja, sploh uporabljanja pisalne orodja. Pisanje kot tako bi nam moralo biti šele v drugi vrsti namen in cilj našega pouka. Tu bi lahko s kakršnimkoli pedantičnimi, prehitvajočimi zahtevami ubili otroku veselje. Naj piše po mili volji: čim več in čim bolj »velikopotezno«, tem bolj bodimo veseli. Tukaj, dokler traja ta stopnja, tem odločen pristajš popolne svobode in popolnoma praznega, nečrtanega papirja. Ker pa je pi-